

CONFUZIILE GENERATE DE DICȚIONARELE ACTUALE DE ARGOU

MISINTERPRETATIONS IN THE NOWADAYS SLANG DICTIONARIES

(Abstract)

Even if, in theory, it is relatively easy to tell the argotic speech from the familiar one, the popular one, the regional one, the vulgar one or from the jargon, in practice it is often difficult to establish in an objective manner the type of speech to which certain words can be attributed. By simply leafing the nowadays argot dictionaries, there can be identified numerous words belonging to other speeches than the argotic one, their intertwining being explained through the existence of several common features.

The border between the argot and the colloquial speech is hard to trace and keep under control. As a paradox, although the argot is defined, mainly, as a secret speech, it constitutes an important source of enrichment of the familiar speech. Thus considering, within the argot dictionaries there are registered words and expressions such as „daiboj,” „a umbla cu iordane”or „a face mișto”, which were, in fact, borrowed and incorporated within the familiar speech.

Seemingly, other confusion occurred in what regards the regionalisms „amandea”, „jeb”, „gabjă”, „motântoc” etc., registered within the argot dictionaries. To a speaker inhabiting an area other than that in which the above mentioned words are frequently used, these can be perceived as argot.

The argot dictionaries present also words in fashion, loans which kept their meanings from the provenance language without yet holding the necessary features for them to be attributed to the argotic speech.

Although numerous argot words send references to taboo subjects, the vulgar words cannot be integrated within the argot dictionaries. In the same time, there are also to be excluded the grammar erroneous expressions or the word games.

The identification and the classification of the argot words within the specialized dictionaries stand for a very difficult process, implying the inevitable hazard of confusions generating.

Cuvinte-cheie: argou, limbaj standard, limbaj colocvial/familiar, vorbire populară/regionalism, acronyms.

Key-words: argot, standard speech, colloquial speech, familiar speech, popular speech, regionalism, acronyms.

Confundat adesea cu jargonul, limbajul familiar, limbajul vulgar sau graiul popular, argoul reprezintă un segment al limbii dificil de definit și delimitat. Punctul comun în definirea argoului de către majoritatea dicționarelor constă în aprecierea acestuia ca fiind un limbaj convențional. Așadar, dezvoltarea limbajului și vocabularului argotic are la baza o convenție tacită între vorbitori. Deși creațiile argotice sunt generate în urma unor procese nesistematice, imaginația și asocierile spontane jucând un rol important, răspândirea, acceptarea și asimilarea argoului transformă naturațea în convențional.

În „Études sur l’argot français”, un studiu asupra evoluției argoului francez, Marcel Schwob consideră cercetarea acestui tip de limbaj încă lipsită de o metodă eficientă, ținând cont că cei mai mulți termeni argotici sunt, aproape întotdeauna, metaforici, creați cu scopul de a nu fi înțeleși. Argoul este, conform părerii sale, exact opusul unei creații spontane, fiind un limbaj artificial, menit să nu fie înțeles de toată lumea¹.

Cel de-al doilea aspect vizat de definiții constă în identificarea vorbitorilor de argou. Dacă majoritatea dicționarelor au definit argoul ca fiind un limbaj convențional, nu întâlnim același consens și în stabilirea grupurilor care utilizează acest tip de limbaj.

Astfel, în DEX '98², argoul reprezintă „un limbaj convențional folosit mai ales de vagabonzi, răufăcători etc.”, în timp ce Marele Dicționar de Neologisme (MDN)³ definește argoul ca fiind „un limbaj convențional folosit de un grup social restrâns (vagabonzi, delincvenți etc.)”. Deși sunt enumerate aceleași două categorii sociale – vagabonzi și delincvenți, în MDN apare un element de noutate, respectiv „grup social restrâns”.

Dicționarul Limbii Române Moderne (DLRM) se dovedește și mai generos în stabilirea vorbitorilor de argou, odată ce îl definește pe acesta drept „limbajul convențional al unui grup social”. Această definiție permite, prin generalitatea ei, încadrarea și a altor categorii sociale decât cele menționate anterior. S-ar putea vorbi, în acest caz, și de argoul școlar, al studenților, al tinerilor, al celor care consumă / distribuie droguri, al militarilor, internaților, interlopilor, deținuților etc.

Odată stabilite tipologia limbajului și categoriile sociale care recurg la el, definițiile urmăresc în continuare determinarea scopului utilizării argoului. În DEX '96, motivul pentru care „vagabonzii, răufăcătorii” folosesc un limbaj argotic este „pentru a nu fi înțeleși de restul societății”. Pe lângă acest motiv, în MDN mai este amintit unul: „pentru a șoca”. În DLRM, este specificat și modul în care se dezvoltă vocabularul argotic: „limbaj convențional al unui grup social care, spre a nu fi înțeles de restul societății, folosește cuvinte speciale (regionale și străine), dă sensuri noi unor cuvinte cunoscute etc. (subl. n.)”

¹ Schwob, 1999, p.14.

² Dicționarul explicativ al limbii române, 1998.

³ Marele Dicționar de Neologisme, 2000.

De-a lungul timpului, argoul a fost definit de către lingviștii români în diverse moduri. Astfel, Miorița Baciú Got consideră drept potrivită definiția dată argoului de către Littré, „o frazeologie particulară mai mult sau mai puțin tehnică, mai mult sau mai puțin bogată, mai mult sau mai puțin pitorească de care se servesc între ei oamenii care practică aceeași artă și aceeași profesiune”⁴. Definiția argoului vechi subliniază caracterul secret al acestuia, conceput inițial ca un limbaj al răufăcătorilor, vulgarizat ulterior și resorbit de vorbirea obișnuită, unde își pierde caracterul criptologic.

Argoul a fost definit de Elena Slave ca „o ramificație socială a limbii, vorbit de o categorie de oameni care folosesc anumiți termeni proprii, neînțeleși de cei din afara grupului”⁵. Caracteristica definitorie care permite delimitarea argoului de limbajele popular, familiar și vulgar, pe de o parte, și de limbajele profesionale, pe de altă parte, este caracterul secret, lipsit de transparență, al termenilor argotici. În viziunea autoarei, această caracteristică explică și ritmul rapid de înnoire a argoului.

Argoul este varianta socioculturală a limbii de marcare a apartenenței la un grup și de delimitare față de alte grupuri. El este caracteristic grupurilor omogene și/sau marginale. În sens larg, argoul este un limbaj popular, cu destule trăsături urbane, legat de limbajul familiar. Este o varietate lingvistică urbană pentru că orășenii au o mai mare mobilitate și constituie o populație mai omogenă. El se prezintă ca un caz de patologie a limbii. A. Dauzat numește argoul „dialect social” propriu unui mediu social dat, manifestat în limbajul marilor orașe, spre deosebire de dialectele locale⁶.

Miorița Baciú Got tratează argoul ca pe o diversificare a limbii în plan vertical, o ramificație socială care oferă posibilitatea interpretării funcționale din multiple unghiuri. Stilul argotic (pentru că argoul este încadrat printre stilurile funcționale ca limbaj special) apare drept rezultat al uzului limbii – mișcare permanentă de adaptare la necesitățile socioculturale ale vorbitorilor⁷. Există mai multe păreri potrivit cărora argoul ar fi antilimbaj, dar nu este antilimbajul limbii vorbite în general, ci antilimbajul versiunii elevate a limbii. „Dacă există o limbă fără versiune elevată, atunci cel mai probabil este lipsită de slang”⁸.

Spre deosebire de cele trei dicționare românești (DEX’96, MDN, DLRM), în Larousse⁹ argoul este definit într-un mod ușor diferit, respectiv: „grup de cuvinte particulare pe care le adoptă un grup social restrâns care dorește să se distingă și / sau să se protejeze de restul societății (anumite tipuri de meserii, marile școli, închisori, lumea muncitorească etc.)”. Astfel, argoul nu mai este văzut ca un tip de limbaj convențional, ci ca unul alcătuit dintr-o

⁴ Baciú Got, 2006: .35.

⁵ Stoichițoiu-Ichim, 2001: 134.

⁶ Baciú Got, 2006: 14.

⁷ *Eadem*, p.17.

⁸ Szilagyí, apud Kis 2006: 129.

⁹ <http://www.larousse.com/en/>

clasă specială de cuvinte. De asemenea, apare ideea de segregare față de restul societății. Deși ar putea fi asimilată cu intenția de a șoca, menționată în MDN, dorința de a se distinge presupune mai multe implicații.

Cambridge Dictionary¹⁰ și Oxford Dictionary¹¹ definesc argoul ca fiind un limbaj „foarte informal – very informal language”, mai des întâlnit în vorbire decât în scris. [Oxford Dictionary: „Argoul reprezintă un tip de limbaj alcătuit din cuvinte și expresii care aparțin stilului informal, mai des întâlnit în vorbire decât în scris, specific unui grup social restrâns și utilizat în contexte particulare”.]

În lucrarea de față argoul va fi considerat drept *un limbaj informal, mai des întâlnit în vorbire decât în scris, utilizat de un grup social restrâns din dorința de a se distinge și / sau proteja de restul societății*. Prin urmare, definiția reper reprezintă o compilație între cele trei definiții oferite de Larousse, Cambridge Dictionary și Oxford Dictionary. Prima parte a definiției – „argoul reprezintă un limbaj informal, mai des întâlnit în vorbire decât în scris” – explică dificultatea cu care sunt colectați și înregistrați termenii argotici, de aici rezultând confuzia dintre argou și celelalte tipuri de limbaj.

Fiind un limbaj informal, bazat pe ingeniozitatea și capacitatea creatoare a vorbitorilor, fiecare tip de argou este utilizat strict de către grupul social de care aparține. Termenii argotici care părăsesc grupul respectiv și devin cunoscuți pe scară largă își pierd caracterul argotic, convertindu-se de cele mai multe ori în termeni familiari. Odată cunoscuți de către majoritatea populației, aceștia nu mai îndeplinesc dorința vorbitorilor de a se distinge și / sau proteja de restul societății.

Astfel, una dintre cele mai importante trăsături ale acestui tip de limbaj informal este caracterul criptic, ceea ce implică cunoașterea termenilor atât de către locutor, cât și de către interlocutor. Limbajul argotic este prin excelență opera unei colaborări în care emițătorul și receptorul stăpânesc la fel de bine arta „codificării”, manifestă aceleași pretenții și același potențial de înțelegere. În mod permanent, receptorul descifrează și își însușește modul de a gândi și de a se exprima al emițătorului.

Efemeritatea este o altă trăsătură importantă a argoului. Înlocuirea constantă a cuvintelor determină schimbarea rapidă a tot ceea ce definește argoul. Cele mai multe cuvinte argotice se bucură de o existență destul de limitată în timp, ieșind din uz mult mai rapid decât cuvintele care fac parte din vocabularul general. Astfel, un termen argotic nou fie înlocuiește un altul mai vechi, fie adaugă sensuri noi unei noțiuni deja denumite în acest tip de limbaj. Există situații în care unele cuvinte argotice vechi sunt readuse în actualitate, având loc un proces asemănător modei.

Familiar, argotic, vulgar, popular sau literar, registrele de la nivelul limbii constituie un domeniu aparte al lexicografiei. De cele mai multe ori, alegerile dicționarelor în privința desemnării registrelor stilistice sunt arbitrare. Nu

¹⁰ <http://dictionary.cambridge.org/search/british/?q=slang>

¹¹ <http://oxforddictionaries.com/>

definițiile sunt cele care lipsesc, ci, chiar dacă, în teorie, este relativ simplu să distingem familiarul și argoticul sau popularul și literarul, în practică, este adesea foarte dificil sau chiar imposibil de a tranșa, de a determina în manieră obiectivă dacă, de exemplu, unul sau altul dintre cuvinte aparține mai degrabă argoului decât limbii familiare. Așadar, distincția dintre argou și alte segmente ale vocabularului, de tipul regionalismelor, dialectelor, jargonului, cuvintelor obscene sau cuvintelor colocviale este extrem de dificilă deoarece acesta a împrumutat o serie de caracteristici de la fiecare în parte.

În urma studierii a două dicționare de argou actuale – „Dicționarul de argou al limbii române” al lui George Volceanov și „Dicționarul de argou al lumii interlope” al lui Traian Tandin, am notat câteva considerații referitoare la confuziile generate de întrepătrunderea cuvintelor care aparțin unor tipuri de limbaj diferite.

I. Argoul și limbajul standard

Argoul diferă de limbajul standard prin caracterul său informal. Limbajul argotic este perceput adesea ca vorbire colocvială sau ca un nivel al vorbirii care „nu este acceptat drept bun”¹². Multe dintre cuvintele standard au cel puțin un sinonim argotic. De exemplu, „scoicar” și „târfoman” sunt sinonime pentru „bărbat afemeiat”, iar „hoit”, „caroserie” și „carapace” sunt sinonime pentru „corp”.

În unele cazuri, argoul se diferențiază de limbajul standard și în privința regulilor de formare a cuvintelor, care sunt tipice pentru argou, dar sunt practic absente din limba standard, de exemplu „badeangard” (bodyguard) și expresia „I pup you!”, rezultată în urma îmbinării a două limbi.

În cele două dicționare pe care s-a bazat cercetarea sunt înregistrate o serie de cuvinte și expresii ale căror explicații nu diferă cu nimic față de cele oferite de *Dicționarul explicativ al limbii române*. De exemplu, în dicționarul de argou al lui G. Volceanov, la verbul *a avea* este consemnat un număr mare de expresii care aparțin limbajului standard, respectiv *a avea căutare* („a se vinde bine, a avea succes la cumpărători”), *a avea (ceva) la degetul mic* („a cunoaște (ceva) în amănunt”), *a avea gura aurită* („a prevedea un eveniment fericit”), *a avea ochelari de cal* („a refuza perceperea realității în întreaga ei complexitate; a fi retrograd”), *a avea stofă* („a avea talent (pentru ceva)”), *a avea trecere* („a avea influență, a se bucura de apreciere”), *a avea un dinte (împotriva cuiva)* („a avea un motiv de nemulțumire sau de dușmănie (față de cineva)”), *a nu avea cei șapte ani de acasă* („a fi prost crescut”), *a nu avea nici un Dumnezeu* („a fi lipsit de sens, a nu avea noimă”), *a se avea ca sarea-n ochi* („a se antipatiza”), *a se avea precum câinele cu pisica* („a se certa întruna, a nu se înțelege deloc”). În aceeași situație, se află și cuvintele precum *alac* („grâu”), *alogen* („străin”), *avariat* („accidentat”), *balamuc* (1. „ospiciu, casă de

¹² Flexner, 1960, cf. Mattiello, op. cit., p. 11.

nebuni”; 2. „dezordine, harababură”; 3. „scandal; ceartă”), *banner* („fâșie lungă de pânză pe care este scris un mesaj, un slogan etc. publicitar”, *chiul* (1. „sustragere nemotivată de la îndeplinirea unei obligații / unei îndatoriri”; 2. „absență nemotivată de la școală, de la facultate sau de la serviciu”), *a fenta* („a înșela, a păcăli”), *a gafă* („a face o gafă”), *hit* („șlagăr, cântec de succes”), *a se împăuna* („a se făli, a se mândri, a se fuduli”), *lider* (1. „conducător al unui partid politic sau al unei organizații sindicale”) etc.

Cu siguranță, aceste cuvinte și expresii nu aparțin unui limbaj informal, utilizat de un grup social restrâns din dorința de a se distinge și / sau proteja de restul societății, ci sunt cunoscute și utilizate în vorbirea curentă. Astfel, o frază precum „Liderul a avut gura aurită și a simțit ca artistul are stofă pentru a lansa un hit pe un teritoriu alogen.” nu se adresează strict unui anumit grup social și, totodată, în spatele cuvintelor nu se ascund alte înțelesuri.

II. Argoul și limbajul colocvial / familiar

Definiția argoului dată de *Le Nouveau Petit Robert* este semnificativă și arată evoluția argoului, respectiv: 1. „limbaj criptic al răufăcătorilor dintr-un anumit mediu; limbă verde”, (*blase* semnificând și „nume”, și „nas” în argou); 2. „limbă familiară conținând cuvinte argotice trecute în limba comună”; 3. „limbaj specific unei profesii, unui grup de persoane, unui mediu închis – javanais, verlan, ex: argou parizian, militar, școlar, sportiv, de meserii”¹³.

Conform acestei definiții, poate fi observată evoluția argoului – trecerea de la limbajul de neînțeles de către neinițiați la limbajul familiar, aceasta dovedind că argoul este o limbă vie care se dezvoltă în permanență.

Oamenii utilizează astăzi cuvinte de argou fie în mod conștient, din anumite motive - refuzul normei, de exemplu, fie inconștient, deoarece anumite cuvinte sunt atât de bine integrate limbii încât este uitată originea lor argotică – de exemplu, *amadouer* (lb. franceză – „a îmbuna prin lingușiri, a flata”), *boucherie* (lb. franceză – „măcelărie”), *gagică* (lb. română).

Această trecere de la argou la limbajul colocvial reprezintă un fenomen curent în evoluția limbilor numit „împrumut”. Argoul împrumută cuvinte din idiomul propriu sau dintr-o altă limbă, termenii nou adoptați fiind împrumutați la rândul lor de către limbajul colocvial. Se pune, astfel, problema definirii noțiunii de argou – acesta se limitează la limbajul răufăcătorilor sau, așa cum este precizat în *Le Nouveau Petit Robert*, include și cuvintele așa-zis familiare?

Asimilarea cuvintelor argotice de către limbajul colocvial ar putea fi rezultatul „publicizării”. Din dorința de a părea mai interesanți, oamenii au tendința de a insera în limbajul lor uzual câte un termen deosebit, care ulterior va deveni un trend și va fi adoptat de către limbajul colocvial. Mass-media are un rol considerabil în transformarea cuvintelor argotice în cuvinte colocviale.

¹³ *Le Nouveau Petit Robert*, 2007.

În concluzie, definiția argoului din *Le Nouveau Petit Robert*, potrivit căreia argoul cuprinde în același timp cuvinte cu conotație criptică din mediul răufăcătorilor, dar și cuvinte care au intrat în limbajul familiar și limbajul popular, este probabil cea mai cuprinzătoare.

Le Nouveau Petit Robert oferă următoarea definiție pentru limbajul familiar: „limbaj folosit în mod natural în toate mediile în conversația curentă, chiar și în scris, dar care trebuie evitat în relațiile cu superiorii, relațiile oficiale și în lucrările care se doresc a fi serioase.” *Emmerdant* („dezagreabil, extrem de plictisitor”) este un exemplu de cuvânt familiar în limba franceză¹⁴.

Altfel spus, este limbajul pe care oamenii îl utilizează în fiecare zi atunci când nu sunt obligați să se cenzureze. În mod paradoxal, acesta rămâne un limbaj interzis, deoarece nu poate fi utilizat în situații de adresare către persoane din ierarhia socială superioară.

Există, în limba franceză, extrem de multe cuvinte calificate drept familiare de către *Le Nouveau Petit Robert*, deși ele figurează, de asemenea, în *Dictionnaire de l'argot* al lui Jean-Paul Colin și Jean-Pierre Mevel, același fenomen putând fi observat și în limba română. Acest lucru se explică prin faptul că argoul nu mai există cu adevărat în sensul pur al termenului, adică un limbaj criptic al unei comunități predefinite, ci a fost încetul cu încetul asimilat de către limbajul familiar. Trebuie remarcat însă că multe alte cuvinte au rămas pur argotice deoarece nu au depășit granița argou-limbaj curent și, astfel, ele rămân de neînțeles pentru majoritatea vorbitorilor¹⁵.

Limbajul familiar este relaționat numai cu situația de discurs, și nu cu apartenența socială. De exemplu, un muncitor care se adresează patronului său va trebui să fie atent la limbaj, dar fiecare dintre aceștia poate folosi limbajul familiar când va reveni în mediul lui sau când se va afla într-o situație mai puțin pretențioasă.

Acest limbaj poate fi utilizat și în scris. A reda într-o manieră academică o discuție între doi țărani ar fi la fel de șocant ca și a scrie în manieră familiară un discurs pentru președinte de țară. Așadar, limbajul familiar este utilizat de toată lumea și prezintă mai multe sau mai puține influențe argotice în funcție de implantările acestora în limbajul curent.

Argoul există de mai multe secole, sub diverse forme, luând naștere în diferite moduri. Este dificil să se traseze limitele argoului modern. Apar fără încetare cuvinte și procedee noi de creație. Deși majoritatea noilor termeni sunt concepuți cu scopul de a ascunde sensuri necunoscute, pătrund inevitabil în limbajul comun, de unde sunt preluați de publicul larg. Această viteză de circulație se datorează faptului că un limbaj secret, odată cunoscut, trebuie să se schimbe.

Argoul modern însă nu mai este cu adevărat un limbaj secret, ci este mai degrabă unul dintre elementele paletelor de alegeri de care dispune locutorul.

¹⁴ *Idem.*

¹⁵ Tran, 2006: 11-12.

În timp ce argoul este prezent la radio, televiziune și cinema, este utilizat în publicitate, statutul său se regăsește în mod necesar modificat. Unii vorbitori utilizează cuvintele argotice descoperite prin intermediul mass-media cu scopul de a fi la modă. În tot acest timp însă, creatorii de argou dau naștere altor termeni pentru a menține distanța dintre grupul lor și imitatorii care își doresc să fie în trend. Astfel, granița dintre argou și limba comună este nedefinită și aproape imposibil de trasat și de ținut sub control.

Argoul, în sensul strict al cuvântului, după Dauzat în *Les Argots*, este limbajul răufăcătorilor. Prin extensie, el poate desemna, de asemenea, un anumit număr de limbaje speciale care prezintă trăsături comune cu precedentul. Dauzat a adoptat aproape aceeași poziție ca Littré în 1863 („limbaj caracteristic vagabonzilor, cerșetorilor, hoților și, prin extensie, frazeologie specială de care se folosesc între ei cei care practică aceleași arte și profesii”). Esnault consideră argoul ca fiind „ansamblul oral de cuvinte nontehnice care sunt pe placul unui grup social”. Argoului, folosit fie ca limbă secretă, fie ca semn de recunoaștere, îi este încă atribuit de către Bonnard sensul de limbă trivială, partea cea mai vulgară a lexicului popular, cunoscut și înțeles de către toate păturile sociale. Alți lingviști disting argoul de idiomurile speciale denumite jargoane, care nu sunt limbi secrete, ci mai degrabă unele ale meseriilor. După Calvet, argoul a devenit o modalitate prin care locutorul se poziționează în raport cu norma lingvistică și, în același timp, cu societatea¹⁶.

Ținând cont de opiniile citate, argoul este în mod esențial criptic, conservând această funcție inițială de protecție, pentru a limita comunicarea la un cerc de inițiați. Cu toate acestea, vocabularul argotic este asimilat cu ușurință de limba comună. Rodica Zafiu împarte argoul în trei ramuri: argoul interlop, limbajul tinerilor și argoul comun, acesta din urmă reprezentând o noutate¹⁷.

Practic, cea de-a treia ramură explică cel mai bine legătura dintre argou și limbajul colocvial. Preluând termeni din zone sociale mai puțin accesibile și combinându-i cu împrumuturile la modă, argoul comun este vorbit de către o arie variată de persoane, depășind bariere precum vârsta sau statutul social. Acest tip de limbaj reprezintă o modalitate de evadare din normalitatea exprimării uzuale. Tinerii vorbesc utilizând termeni din argoul comun pentru a se evidenția și pentru a șoca, în timp ce pentru cei mai în vârstă, folosirea cuvintelor argotice constituie dovada că se mențin „updatați” și că țin pasul cu tineretul.

Trebuie avut în vedere că argoul a suferit, de-a lungul secolelor, o evoluție considerabilă, influențând limba comună și, în anumite cazuri, a pătruns și în alte stiluri lingvistice. Datorită acestui lung parcurs, argoul folosit de pături sociale diferite a suferit schimbări remarcabile la nivel de expresii și sensuri.

Limbajul colocvial poate fi folosit în cadrul unei întâlniri dintre prieteni, în tabloide și la întâlnirile neprotocolare. Limbajul colocvial și argoul se

¹⁶ Červenková, 2001: 77-78.

¹⁷ Zafiu, 2010: 17-18.

suprapun într-o anumită măsură. Ambele sunt informale și sunt mai des întâlnite în limba vorbită decât în cea scrisă. Oricare dintre ele poate fi folosit într-un mediu familiar. De exemplu, limbajul colocvial poate fi utilizat și în cadrul unei discuții mai puțin formale, în timp ce argoul ar trebui evitat, niciunul nu poate fi însă utilizat într-un mediu oficial.

Alegerea din partea locutorului a unui termen familiar este cu mult mai puțin conștientă decât a unui cuvânt argotic și depinde, mai înainte de toate, de situația de comunicare așa-zis familiară, adică contextul în care locutorul este înconjurat de persoane pe care le cunoaște bine (prieteni, membrii familiei sale etc.) și cu care este în relații intime sau de egalitate. Limba familiară este deci rezultatul unei diminuări a atenției îndreptate către maniera de a vorbi sau de a scrie. Dat fiind faptul că argoul constituie una dintre sursele esențiale ale vocabularului familiar, este adesea dificil să se distingă dacă unul sau altul dintre cuvintele de natură argotică difuzate în mod larg la nivelul societății trebuie să fie considerat ca fiind argotic sau familiar¹⁸.

Diferența dintre ele consistă mai ales în „cine” și „de ce” le folosește. Limbajul colocvial al vorbirii cotidiene informale, cuvintele și frazele sale, vor fi cunoscute și folosite în mod natural de către majoritatea oamenilor care vorbesc limba în mod nativ. Argoul este cel mai adesea folosit în mod conștient în circumstanțe particulare, specifice, sau în cadrul unui grup restrâns. Fiecare generație de tineri își creează propriul argou și îl folosește ca pe o limbă privată. Majoritatea relațiilor de schimb și ale profesiilor își au propriile lor cuvinte argotice, adesea cuvinte mai scurte și mai simple pentru termenii tehnici, care sunt utilizați pe de o parte pentru conveniență și pe de alta pentru a demonstra că vorbitorul este „pe felie”. Argoul poate fi, de asemenea, utilizat pentru distracție sau pentru a șoca¹⁹.

Termenii colocviali tind să rămână în limbă pentru o perioadă îndelungată, neavând parte de transformări sau instabilități majore. De cealaltă parte, termenii argotici pot dispărea sau migra cu ușurință de la utilizarea restrictivă la limba colocvială sau standard. În engleză, un cuvânt precum „fun” (distracție) a fost considerat inițial termen argotic, fiind ulterior adoptat de limbajul familiar.

Cele două dicționare pe baza cărora s-a realizat cercetarea cuprind un număr mare de cuvinte și expresii familiare, de exemplu: *a avea papagal* („a fi bun de gură”), *afumat* („amețit de băutură, cherchelit”), *alișveriş* („negoț, afacere”), *chichiță* („amănunt, detaliu”), *cioc* („gură”), *a ciupi la cântar / a ciupi la nota de plată* („a sustrage, a fura puțin și pe nesimțite”), *coțcar* („șarlatan, pungaș”), *a cotonogi* („a bate, a lovi”), *cusurgiu* („bărbat înclinat să găsească cusur la orice”), *curcan* („polițist”), *pe daiboj* („pe gratis”), *dalmațian*, *Epoca de aur* („anii 1980-1989 ai dictaturii comuniste în România, marcați de cea mai drastică scădere a nivelului de trai”), *a fi tare în gură* („a se certa urât, a face

¹⁸ Szabo, 2004: 14-15.

¹⁹ Kammen, Prendergas, 2000: 407-408.

scandal”), *a face fițe* („a face mofturi, a se sclifosi”), *a face mișto* („a ironiza, a batjocori”), *hahaleră* („om neserios, ușuratic, pramatie”), *a da de o hazna* („a da de bani mulți”; *hazna* = „visterie”), *a hârbui* („a bate zdravăn pe cineva, a snopi în bățai”), *hârcă bătrână* („epitet depreciativ dat unei femei bătrâne, urâte și rele”), *huidumă* („epitet dat unei persoane corpolente; matahală”), *ifos* („orgoliu, înfumurare”), *interlop* („membru al lumii interlope”), *ioc* („nimic, deloc”), *a umbla cu iordane* („a spune vorbe goale, a umbla cu minciuni”), *istericale* („acces, criză de isterie”), *izmeneală* („purtare nenaturală, pretențioasă, fandoseală, strîmbătură”), *înfigăreț* („care se vîră sau se amestecă în toate, îndrăzneț”), *încornorat* („înșelat de soție”), *a înțoli* („a-și face haine noi; a parveni”), *a jigări* („a-și pierde vloga, a slăbi, a se sfriji”), *linge-blide* („parazit, om de nimic”), *a lua la mișto* („a ironiza”), *a lua poziția ghiocel* („a sta cu capul în pământ / cu bărbia în piept”), *look* („image, înfățișare, aspect”), *mahăr* („personaj de vază, important, influent”), *mameluc* („prost, fraier / om lipsit de personalitate și de păreri proprii”), *miștocar* („ironic, batjocoritor”), *a unge osia* („a mitui”), *a pica la așternut* („a avea raport sexual”), *a da cuiva pașaportul* („a alunga, a expedia pe cineva”), *a rade pe cineva fără săpun* („a critica aspru pe cineva”), *radio șanț* („bârfă, zvon”), *a-l tăia pe cineva la ramazan* („a-i fi foame”) etc.

III. Argoul și vorbirea populară

Distincția dintre registrul popular și cel argotic este, de asemenea, problematică. Pe de o parte, definiția tradițională a celui dintâi ca fiind limbă vorbită în popor nu pare să mai corespundă exigențelor lingvisticii moderne. Ar fi fără îndoială mai justificat să se vorbească de varietăți urbane mai puțin standard. Folosirea termenilor populari depinde cu mult mai mult de originile sociale și de educația locutorului decât de intențiile sale (ca în cazul argoului) sau de situația de comunicare (ca în cazul limbii familiare).

De cealaltă parte, ținând cont de transformările sociale survenite de-a lungul secolului al XX-lea, distincția din dicționare a unui vocabular specific păturilor situate la baza scării socio-economico-culturale nu ar mai părea naturală, cu atât mai mult cu cât cuvinte catalogate drept populare sunt în general utilizate în toate păturile societății. În marea parte a cazurilor, niciun criteriu obiectiv nu permite să se distingă vorbirea populară de termenii familiari sau de argoul comun difuzat pe scară largă.

Registrele stilistice din aceeași limbă se suprapun, unele fiind superioare, altele inferioare, iar altele neutre. Superioritatea și inferioritatea se măsoară gradual. Registrele superioare sunt proprii clasei de sus a societății, în timp ce registrele inferioare sunt folosite de către păturile sociale de jos. Existau, în trecut, un limbaj al curții, unul al aristocrației și al savanților, unul al burgheziei, al poporului, al păturilor decăzute. Coborând și urcând din treaptă în treaptă, ar putea fi observate gradații infinite, dar în mod practic nu există

decât un număr restrâns de niveluri sociolingvistice. Uneori diferența se poate reduce la alegerea cuvintelor, ceea ce este de ajuns²⁰.

Lingviștii din urmă cu mai bine de un secol susțineau că vorbirea inferioară sau populară era aceea care nu era folosită decât de către pătura populară și între oameni din aceeași clasă, vorbirea mijlocie sau normală era aceea utilizată în sânul burgheziei, iar vorbirea superioară era aceea folosită de către literați sau aristocrați, în funcție de țări și de epoci. Fiecare profesie are un limbaj științific (nivelul superior), un limbaj tehnic (nivelul mediu) și un limbaj argotic (nivelul inferior)²¹. În utilizarea limbajului „inferior”, instinctul cel mai des întâlnit este acela al efortului minim. Acesta acționează la nivelul fonetic, prescurtând. Presupune, de asemenea, o implicație semantică, aceea de a concepe o idee cu mai puțină energie. Frazele se deformează la fel ca și cuvintele, fiind pronunțate cu neglijență. În grupul față de care își recunosc apartenența, vorbitorii se relaxează, renunțând la formalisme impuse de restul societății. Acest instinct creează vorbirea de interior, distinctă de cea de exterior.

Cel de-al doilea instinct este cel al concretului, care este foarte sensibil, transformând toate ideile în imagini pentru a putea fi văzute sau palpate. Deși ajuns la un anumit nivel, având o pregătire și făcând parte dintr-un anumit mediu social, locutorul are adesea tendința de a-și coborî limbajul. Astfel, în trecut, burghezia se debarasa de limbajul impus de etichetă, recurgând la limbajul popular. Pentru a fi înțeleși, se impunea apartenența la un grup comun, cu reguli cunoscute. Cel de-al treilea instinct este cel criptologic. În urma dezvoltării acestui instinct a luat naștere limbajul argotic²².

Astfel, ambele tipuri de limbaj – argotic și popular – constituie două registre stilistice inferioare, utilizate în medii mai puțin elevate, într-un cadru informal, relaxat. Toate cele trei instincte amintite și-au adus contribuția la realizarea și întreținerea celor două tipuri de limbaj, ultimul însă constituind elementul separator. În timp ce limbajul popular este utilizat de către majoritate, argoul este folosit în grupuri destul de bine închegate.

Definiția oferită de *Le Nouveau Petit Robert* pentru limbajul popular este următoarea: „popular, propriu poporului: credințe, tradiții populare; care este creat, utilizat de către popor și care nu se mai află în uz la burghezie și printre oamenii cultivați – cuvinte, expresii populare”²³.

În trecut, argoul era folosit de oamenii din popor – răufăcători, comercianți (necinstiți) etc, care doreau să nu fie înțeleși de restul lumii din cauza caracterului fraudulos al conversațiilor lor. *Le Nouveau Petit Robert* sugerează că limbajul popular este adesea rezultatul răspândirii vechiului argou²⁴.

²⁰ Grasserie, 1907: 2-5.

²¹ *Idem*: 8-10.

²² *Idem*: 178-180.

²³ *Le Nouveau Petit Robert*, 2007.

²⁴ Tran, 2006: 13.

În perioada actuală, numeroase cuvinte populare sunt integrate limbajului argotic. Astfel, întâlnim în cele două dicționare de argou cuvinte și expresii populare precum *albișori* („bani”), *a-l apuca damblaua / dracii / pandiliile* („a se înfuria foarte tare”), *bre!* („interjecție prin care atragem atenția persoanei căreia ne adresăm”), *doapă* („nume dat unei femei scunde și grase”), *fa / fă* („termen cu care cineva se adresează la țară unei persoane de sex feminin”), *fidulie* („testicul”), *gherlă* („închisoare”), *ioc* („nimic, deloc”), *încurcătură de mațe* („ocluzie intestinală”), *janghinos* („murdar, neîngrijit; jerpelit”), *lăcrămație* („reclamație”), *liotă* („grămadă, mulțime (de ființe), gloată”), *muscal* (rus), *matracucă* (1. „femeie urâtă și prost îmbrăcată”; 2. „femeie proastă”; 3. „femeie rea și vulgară”; 4. „femeie stricată”), *mătrăși* (1. „a îndepărta o persoană a cărei prezență este supărătoare; a goni, a alunga”; 2. „a ucide”; 3. „a scăpa de un obiect nefolositor”), *năbădăi* („acces de furie / de mânie”), *nădragi* („pantaloni, izmene”), *nazuri* („capricii, mofturi, toane”), *parșivenie* (1. „ticăloșie, mârșăvie”; 2. „nerușinare, dezmăț”), *răvaș* („scrisoare, epistolă”) etc.

IV. Argoul și regionalismele

Spre deosebire de argou, regionalismele indică mai degrabă limbajul indigen, folosit de locuitorii unei anumite localități sau regiuni. Argoul este un limbaj hibrid, care se inspiră adesea din fondul lexical străin. Argoul nu este restrâns din punct de vedere geografic, precum dialectele, chiar dacă este adesea regional și poate varia de la un loc la altul. Așadar, ceea ce reprezintă slang în engleza britanică poate fi limbaj standard în engleza americană sau poate avea un înțeles diferit în cadrul celor două varietăți regionale. De exemplu, expresia argotică „to go down a bomb” este folosită în engleza britanică pentru a se referi la ceva de foarte mare succes, în timp ce în engleza americană, este folosită cu sens total opus, adică „un dezastru”.

În pofida particularităților sale locale, argoul nu este în mod necesar folosit într-o anumită regiune sau de către o anumită clasă socială. Anumite cuvinte argotice sunt folosite mai des sau se întâmplă să fie înțelese de oricine în cadrul unei comunități. De exemplu, toată lumea știe că *nerd* în limba engleză este folosit pentru a face referire la „o persoană inteligentă, obsedată și adesea inadapată social”, iar *cracker* înseamnă „țicnit, nebun”, deși aceste cuvinte nu sunt acceptate ca aparținând limbii standard²⁵. Argoul reprezintă un concept mai larg decât regionalismele, deoarece primul nu este în mod strict doar o vorbire locală indigenă. Este însă un limbaj hibrid, bazat adesea pe un material lexical străin, ca în cazul cuvântului *smack* („heroină”), care provine din verbul idiș *schmecken*.

Deși diferența dintre cele două tipuri de limbaj pare a fi evidentă, dicționarele de argou studiate înregistrează și câteva regionalisme precum:

²⁵ Mattiello, 2008: 36.

amandea („pleacă!”), *cu anasâna* („forțat, cu de-a sila”), *babac* („tată, părinți”), *a pașli* („a fura, a șterpeli”), *pașol* („du-te!, pleacă!, marș!”), *hără* („ceartă; vrajbă, dușmănie”), *a probozi* („a mustra, a dojeni, a certa (pe cineva); a face de rușine / de ocară (pe cineva)”), *a răcădui* („a se răsti amenințător la cineva”), *marghioleală* (1. „fandoseală, sclifoseală”; 2. „șiretlic, prefăcătorie”), *mafler* („hoț, escroc priceput”), *motântoc* („încet, bleg, lipsit de energie”), *jabrac* („individ periculos / perfid”), *jeb* („buzunar”), *gabjă* („palmă mare”) etc.

V. Argoul și acronimele

Se observă din ce în ce mai mult tendința tinerilor de a prescurta cuvintele în comunicarea scrisă realizată prin intermediul sms-urilor și chat-ului, mesajele transmițând multă informație doar prin intermediul câtorva litere. Acest fenomen a atras atenția lingviștilor, printre care se numără și cunoscutul David Crystal. Acesta a publicat în anul 2008 un studiu dedicat scrierii prescurtate, titlul însuși fiind sugestiv *Txtng – The Gr8 Db8*, adică *Texting – The Great Debate*.

Majoritatea acestor formații lexicale reprezintă creații spontane, ocazionale, uneori chiar ludice, dependente de un anumit context verbal sau situațional. Din această cauză, ele au șanse reduse de a se impune în limba curentă. Factorii economici nu au fost însă singurele motive prin care se poate explica popularitatea texting-ului. Printre tineri, în particular, texting-ul a devenit un indiciu al integrării, al apartenenței la o anumită generație.

Deși dicționarele pe baza cărora s-a realizat prezentul studiu nu înregistrează decât un număr redus de acronime, am considerat necesară menționarea câtorva aspecte legate de această modă lingvistică, atât de prezentă în mediul virtual.

Dintre clasele morfologice, în limba română se abreviază mai ales verbele (*mrgm* = *mergem*, *fk* = *fac*, *vb* = *vorbesc/vorbim*, *nvdvm* = *ne vedem*, *tb* = *trebuie*, *rlx* = *relaxează-te*, *qlsc* = *chiulesc*) și substantivele (*prr* = *părere*, *ftz* = *față*, *ppk* = *pupic*, *srpz* = *surpriză*). Alteori se mai abreviază adverbe, precum *bn* = *bine*, *bst* = *bestial*, *rpđ* = *repede*, *trz* = *târziu*, *prfct* = *perfect* etc. Din categoria pronumelor, se prescurtează cele personale (*u* = *tu*, *dnsul* = *dânsul*, *mn* = *mine*, *tn* = *tine*), cât și cele nehotărâte (*22ror* = *tuturor*, *cnv* = *cineva*, *altcnv* = *alteineva*, *lora* = *unora*, *vrel* = *vreunul*), negative (*nici1* = *niciunul*) interrogative sau relative (*cn* = *cine*, *c* = *ce*, *kt* = *cât*), etc.²⁶

În ultima perioadă, limbajul tinerilor a atras atenția lingviștilor și studenților de la facultățile de specialitate, care au realizat studii de caz bazându-se pe cercetări asupra comunicării în mediul virtual. Exprimarea prin cuvinte prescurtate și cu ajutorul figurilor obținute din semne de punctuație nu este în totalitate argotică, deși a existat tendința de a se pune semnul egalității între

²⁶ Munteanu, 2007: 27.

cele două stiluri lingvistice. Atunci când este vorba despre un mesaj codificat, creat special pentru a nu fi înțeles, acesta poate fi considerat argotic, însă nu același lucru se poate spune și despre alte multe cuvinte prescurtate din dorința de a face economie sau de a atrage atenția asupra ingeniozității.

Inventivitatea și imaginația au un rol important atât în crearea vocabularului argotic, cât și în dezvoltarea limbajului virtual sau al sms-urilor, însă scopul pentru care cele două tipuri de comunicare au fost dezvoltate face diferența. Deși există păreri potrivit cărora limbajul tinerilor reprezintă o ramură a argoului, trebuie evitată încadrarea oricărei creații juvenile cu scop ludic sau economic în categoria acestui stil lingvistic.

Deși se încercă delimitarea argoului de celelalte tipuri de limbaj, învecinarea și întrepătrunderea lor determină preluarea elementelor comune, ceea ce îngreunează destul de mult realizarea unei distincții concrete. Dicționarele de argou reprezintă mărturia dificultății de a clasa doar cuvintele pur argotice. Cu toate că la nivel teoretic diferențierea este clară și facilă, realitatea demonstrează contrariul.

BIBLIOGRAFIE

- Baciu Got, Miorița, 2006, *Argoul românesc. Expresivitate și abatere de la normă*, București, Editura Corint.
- Červenková, Marie, 2001, *L'influence de l'argot sur la langue commune et les procédés de sa formation en français contemporain*, L22.
- Crystal, David, 2006, TXT, NE1?, în *The Dyslexia Handbook*, British Dyslexia Association, 2006), pp. 179-183.
- Crystal, David, 2008, *Txtng – The Gr8 Db8*, UK, Oxford University Press.
- De la Grasserie, Raoul, 1907, *Etude Scientifique sur L'Argot et le Parler Populaire*, Paris, H. Daragon, Libraire-Editeur.
- Dicționarul explicativ al limbii române*, 1998, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Dicționarul limbii române moderne*, 1958, Academia Română, Institutul de Lingvistică, București, Editura Academiei.
- Horak, André, 2006, *Le jargon «paysan» dans la littérature* - AnMal Electrónica, n° 19.
<http://dictionary.cambridge.org/search/british/?q=slang>
http://news.cnet.com/2009-1025_3-6135457.html
<http://oxforddictionaries.com/>
<http://www.larousse.com/en/>
- Jamin, Mikaël, 2007, *The „return” of [a] in Parisian French: a case of sociolinguistic recycling?* Nottingham French Studies 46/2:23-39.
- Kammen, Carol and Norma Prendergas, 2000, *Encyclopedia of Local History*, California, Altamira Press.
- Kis, Tamás, 2006, “Is Slang a Linguistic Universal?”, în *Revue d'Études Françaises*, N° 11.

- Marcu, Florin, 2000, *Marele Dicționar de Neologisme*, București, Editura Saeculum.
- Mattiello, Elisa, 2008, *An Introduction to English Slang*, Milano, Editura Polimetrica.
- Munteanu, Anca, 2007, *Influența Internetului în limbajul tinerilor (lucrare de licență)*.
- Robert, Paul, Josette Rey-Debove, Alain Rey, 2007, *Le Nouveau Petit Robert: Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, Le Robert.
- Schwob, Marcel, 1999, *Études sur l'argot français*, Paris, Allia.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2001, *Vocabularul limbii române actual. Dinamică, influențe, creativitate*, București, Editura All Educational.
- Szabo, David, 2004, *L'argot des étudiants budapestois*, Paris, ADEFO.
- Tran, Thi Phuong Lan, 2006, *Aperçu général de l'argot en français – Mémoire de fin d'études post-universitaires*, Hanoi.
- Zafiu, Rodica, 2010, *101 cuvinte argotice*, București, Editura Humanitas.

Cătălina-Maria NECULA
Universitatea din București